

O AUTORIMA

AUTORI:

N. GREGORY MANKIW profesor je ekonomije na Harvardu. Ekonomiju je studirao na Princetonu i Tehnološkom institutu Massachusetts. Kao nastavnik, podučavao je makroekonomiju, mikroekonomiju, statistiku te načela ekonomije. Profesor Mankiw je plodan pisac, revni sudionik akademskih i političkih rasprava. Uz nastavu, istraživanja i pisanje, profesor Mankiw je i suradnik istraživač u Nacionalnom uredu za ekonomska istraživanja, te savjetnik bostonskog ogranka Centralne banke (Boston FED) te Kongresnog ureda za proračun. Od 2003. do 2005. bio je predsjednik Vijeća ekonomskega savjetnika američkog predsjednika. Profesor Mankiw živi u Wellesleyju u Massachusettsu, sa suprugom Deborah, troje djece i terijerom Tobinom.

MARK P. TAYLOR dekan je Poslovne škole Warwick pri Sveučilištu u Warwicku i profesor međunarodnih financija. Svoju prvu diplomu iz filozofije, povijesti i ekonomije stekao je na Oxfordu, a magisterij iz ekonomije na Sveučilištu u Londonu, gdje je također i doktorirao iz područja ekonomije i međunarodnih financija. Profesor Taylor podučavao je ekonomiju i financije na raznim sveučilištima (uključujući Oxford, Warwick i New York) i na raznim razinama (uključujući početne revije te napredne dodiplomske i poslijediplomske predmete). Također je radio kao stariji ekonomist u Međunarodnom monetarnom fondu i Banci Engleske (Bank of England), a prije nego što je postao dekan Poslovne škole Warwick, bio je izvršni direktor BlackRocka, najvećeg svjetskog menadžera finansijske imovine, gdje je radio na alokaciji međunarodne imovine na temelju makroekonomskih analiza. Njegova istraživanja često se objavljaju u znanstvenim časopisima i danas je jedan od najčešće citiranih ekonoma na svijetu. Profesor Taylor živi sa svojom obitelji u seoskoj kući iz 15. stoljeća u blizini Stratforda na Avonu u Warwickshireu, gdje skuplja satove i uzgaja pčele.

TAKOĐER PRIDONIO:

ANDREW ASHWIN ima preko dvadeset godina iskustva u podučavanju ekonomije. Stekao je MBA diplomu, a trenutačno radi na istraživanju za svoj doktorat istražujući procjenu i sam pojam koncepta referentne vrijednosti u ekonomiji. Andrew je iskusni autor koji je napisao brojne tekstove za studente različitih razina učenja, članke povezane s temom njegovog doktorata, a trenutačno radi na udžbeniku na temu poslovnog okruženja za dodiplomske studije. Andrew je predsjednik žirija važne nagrade iz područja biznisa i ekonomije i urednik je časopisa koji izdaje udruženje Economics, Business and Enterprise Association (EBEA). Kao jedan od urednika sadržaja za Biz/ed (<http://www.bized.co.uk>), Andrew piše članke o biznisu i ekonomiji za internetsku stranicu. Andrew živi u Rutlandu sa svojom suprugom Sue i blizancima Alexom i Johnnym.

PREDGOVOR

„Ekonomija je izučavanje ljudske vrste u njenom svakodnevnom životu.“ Napisao je to Alfred Marshall, veliki britanski ekonomist 19. stoljeća, u svojem udžbeniku *Načela ekonomije*. Iako smo mnogo toga naučili o gospodarstvu od Marshallova vremena, ta definicija ekonomije vrijedi danas jednako kao što je vrijedila 1890. kad je objavljeno prvo izdanje njegovog udžbenika.

Zašto biste se vi kao studenti 21. stoljeća upustili u proučavanje ekonomije? Tri su dobra razloga za to. Prvi je što će vam to pomoći razumjeti svijet u kojem živite. Mnogo je pitanja u području gospodarstva koja bi mogla potaknuti vašu značajku. Zašto zrakoplovne kompanije naplaćuju povratne karte manje ako putnik na putu provede i subotnju noć? Zašto Julia Roberts dobiva tako puno za pojavljivanje u filmu? Zašto su životni standardi tako slabi u mnogim afričkim zemljama? Zašto neke zemlje imaju visoke stope inflacije, a u drugima su cijene stabilne? Zašto su neke europske zemlje usvojile zajedničku valutu? Ovo su samo neka od pitanja na koja ćete učenjem ekonomije lakše odgovoriti.

Drugi je razlog za proučavanje ekonomije što će vas to učiniti razboritijim slijednikom u gospodarstvu. U svom životu donosite mnoge ekonomske odluke. Kad studirate, odlučujete koliko godišnje potrošiti isključivo na studiranje. Kad se zaposlite, odlučujete o tome koliko dohotka potrošiti, koliko štedjeti i kako ulagati svoju ušteđevinu. Jednog dana možda ćete voditi malo poduzeće ili veliku kompaniju, te ćete morati odlučiti koje cijene naplaćivati za svoje proizvode. Razumijevanje koje ćete stići kroz ova poglavљa dat će vam nov pogled na to kako najbolje donijeti spomenute odluke. Studiranje ekonomije vas samo po sebi neće učiniti bogatima, ali će vam dati neke alate koji bi vam mogli pomoći u tom nastojanju ako je to vaša želja.

Treći je razlog za učenje o ekonomiji što će vam to omogućiti bolje razumijevanje mogućnosti i ograničenja ekonomske politike. Kao glasač, pomažete odabratiti politike koje upravljuju alokacijom resursa društva. Kad budete morali donijeti odluku koje politike poduprijeti, možda će vas zanimati i odgovori na različita pitanja iz ekonomije. Kakvi su troškovi koji se povezuju s alternativnim oblicima oporezivanja? Kakvi su učinci slobodne trgovine s drugim zemljama? Koji je najbolji način zaštite okoliša? Kako proračunski deficit države utječe na ostatak gospodarstva? Ta i slična pitanja uvijek su na umu nositelja ekonomske politike.

Prema tome, načela ekonomije mogu se primijeniti u mnogim situacijama u životu. Bez obzira na to hoćete li u budućnosti čitati novine, voditi poduzeće ili voditi zemlju, bit će vam dragو što ste studirali baš ekonomiju.

KOME JE OVA KNJIGA NAMIJENJENA?

Profesionalni je ekonomist koji piše udžbenik iz ekonomije u iskušenju zauzeti stav ekonoma i posebno naglasiti one teme koje fasciniraju njega i ostale ekonome. Nastojali smo ne podleći tom iskušenju. Pokušali smo se poistovjetiti s nekim tko se prvi put susreće s ekonomijom. Naš je cilj bio naglasiti gradivo koje bi studentima trebalo biti i koje im jest zanimljivo kod proučavanja ekonomije.

Jedan je od rezultata spomenutog i to što je ova knjiga kraća od mnogih knjiga koje se bave uvodom studenata u ekonomiju. Potom, veći je dio ove knjige posvećen primjenama i ekonomskoj politici – a manji formalnoj ekonomskoj teoriji – nego što je to slučaj s drugim knjigama napisanim za početnu razinu učenja. Ovom smo se knjigom pokušali vratiti primjenama i pitanjima ekonomske politike što je

više moguće. Sva poglavlja uključuju proučavanja primjera koji ilustriraju kako se načela ekonomije primjenjuju. Usto, okviri s naslovom *U vijestima* često nude glavne vijesti iz novinskih članaka koji pokazuju kako ekonomske ideje utječu na tekuće probleme s kojima se društvo susreće. Nakon što studenti odslušaju prvi predmet iz ekonomije, o ovim bi pričama iz vijesti trebali razmišljati iz nove perspektive i s većim razumijevanjem.

Valja istaknuti da se knjiga usredotočuje na Europu. Ne želimo reći da se radi o uvodu u ekonomiju europskog gospodarstva – jer to ne bi bilo pravilno. Niti knjiga zanemaruje važnost američkog gospodarstva i ostatka svijeta – kada bi to bio slučaj, studenti bi dobili vrlo ograničen pogled. No, u knjizi se pokušava povezati ekonomske koncepte s okruženjem koje će biti poznato i zanimljivo europskim studentima, a bavimo se i nekim pitanjima koja su posebno relevantna za europska gospodarstva, poput jedinstvene europske valute. Primjeri i okviri „U vijestima“ također se većinom odnose na europske izvore. Budući da je ova knjiga osmišljena kako bi naučila studente razmišljati o svijetu kao ekonomist, analize određenih institucionalnih detalja nužne su prvenstveno kako bismo pokazali ekonomska načela koja stoje u pozadini, no gdje god je bilo moguće koristili smo primjere europskih institucija. Na nekoliko smo se mjesta odlučili usredotočiti na točno određeno gospodarstvo zbog prostora ili jasnoće izlaganja. No, u ovom Drugom izdanju uspjeli smo uvrstiti i analize nekih drugih gospodarstava, primjerice, u raspravi o poreznom sustavu obradili smo Ujedinjeno Kraljevstvo, Južnu Afriku i Njemačku.

KAKO JE KNJIGA STRUKTURIRANA?

Kako bismo napisali kratku i studentu ugodnu knjigu, morali smo razmatrati nove načine strukturiranja poznatog gradiva. Ono sto slijedi jest kratko putovanje kroz knjigu. Kod svakog udžbenika, predavači mogu odabratи obraditi gradivo različitim redoslijedom; svaki dio u ovoj knjizi sadrži poglavlja koja se nadovezuju na prethodna, no ako se želi svakim se dijelom može baviti i zasebno. Putovanje će, nadamo se, dati predavačima predodžbu o tome kako dijelovi zajedno čine cjelinu.

Uvodno gradivo

Prvo poglavlje, „Deset načela ekonomije“, upoznaje studente s ekonomskim pogledom na svijet. Daje pregled nekih velikih ideja koje se pojavljuju u ekonomiji, poput oportunitetnog troška, odlučivanja na temelju graničnih veličina, uloge politaca, dobitaka od trgovine i efikasnosti tržišne alokacije. Kroz knjigu se redovito pozivamo na *Deset načela ekonomije*, koja predstavljamo u prvom poglavlju, kako bismo podsjetili studente na to da su te ideje temelj cijele ekonomije. Ikona na margini stranice skreće pažnju na ta ključna, međusobno povezana načela.

Drugo poglavlje, „Razmišljati kao ekonomist“, ispituje kako ekonomisti prilaze svom području proučavanja. Raspravlja o ulozi pretpostavki u razvijanju teorije i uvodi koncept ekonomskog modela. Također raspravlja o ulozi ekonomista u kreiranju ekonomske politike. Dodatak ovom poglavlju predstavlja kratki podsjetnik o tome kako se koriste dijagrami i kako se mogu pogrešno koristiti.

Treće poglavlje, „Međuovisnost i dobici od trgovine“, predstavlja teoriju komparativnih prednosti. Teorija objašnjava zašto pojedinci trguju sa svojim susjedima, kao i zašto zemlje trguju s drugim zemljama. Velik dio ekonomije odnosi se na to kako tržišne sile koordiniraju mnogim pojedinačnim odlukama o proizvodnji i potrošnji. Kao polazna točka za tu analizu, ovo poglavlje pokazuje studentima zašto svi imaju koristi od specijalizacije, međuovisnosti i trgovine.

Temeljni alati ponude i potražnje

Sljedeća tri poglavlja uvode osnovne alate ponude i potražnje. Poglavlje pod nazivom „Tržišne sile ponude i potražnje” razvija krivulju ponude, krivulju potražnje i pojam tržišne ravnoteže. Peto poglavlje, „Elastičnost i njezina primjena”, uvodi koncept elastičnosti i koristi ga za analizu događaja na tri različita tržišta. Šesto poglavlje, „Ponuda, potražnja i državne ekonomске politike”, koristi ove alate kako bi ispitalo kontrole cijena, poput kontrole najamnine te zakona o minimalnoj plaći i poreznoj incidenciji.

Sedmo poglavlje, „Potrošači, proizvođači i učinkovitost tržišta”, proširuje analizu ponude i potražnje koristeći koncepte potrošačevog i proizvođačevog viška. Započinje razvijanjem veze između spremnosti potrošača na plaćanje i krivulje potražnje, te veze između troška proizvodnje proizvođača i krivulje ponude. Zatim pokazuje kako tržišna ravnoteža maksimira zbroj proizvođačevog i potrošačevog viška. Dakle, studenti rano uče o učinkovitosti tržišne alokacije.

Sljedeća dva poglavlja primjenjuju koncepte proizvođačevog i potrošačevog viška u pitanjima politike. Osmo poglavlje, „Primjena: troškovi oporezivanja”, pokazuje zašto oporezivanje rezultira mrtvim teretom i što određuje veličinu tih gubitaka. Deveto poglavlje, „Primjena: međunarodna trgovina”, razmatra tko dobiva, a tko gubi u međunarodnoj trgovini, te predstavlja raspravu o protekcionističkoj trgovinskoj politici.

... Još mikroekonomije

Nakon što je ispitano zašto su tržišne alokacije često poželjne, u knjizi se zatim razmatra kako ih država ponekad može poboljšati. Deseto poglavlje, „Eksternalije”, objašnjava kako vanjski učinci poput onečišćenja okoliša mogu tržišne ishode učiniti neefikasnima, te raspravlja o mogućim javnim i privatnim rješenjima takvih neefikasnosti. Jedanaesto poglavlje, „Javna dobra i zajednički resursi”, razmatra probleme koji nastaju kada dobra, poput nacionalne obrane, nemaju tržišnu cijenu. Dvanaesto poglavlje, „Oblikovanje poreznog sustava”, opisuje kako država prikuplja prihode nužne za plaćanje javnih dobara. Predstavlja institucionalni okvir britanskog poreznog sustava, a zatim raspravlja kako pri oblikovanju poreznog sustava u igru ulaze ciljevi efikasnosti i jednakosti.

Sljedećih pet poglavlja ispituje ponašanje poduzeća i organizaciju industrije. Trinaesto poglavlje, „Troškovi proizvodnje”, raspravlja o tome što treba uključiti u troškove poduzeća i uvodi krivulje troškova. Četrnaesto poglavlje, „Poduzeća na konkurentnim tržištima”, analizira ponašanje poduzeća koja su prihvatitelji cijene i izvodi tržišnu krivulju ponude. Petnaesto poglavlje, „Monopol”, raspravlja o ponašanju poduzeća koje je jedini prodavatelj na svom tržištu. Raspravlja o neučinkovitosti monopolističkog određivanja cijene, mogućim reakcijama ekonomске politike te pokušajima monopolista da diskriminiraju cijenama. Šesnaesto poglavlje, „Monopolistička konkurenca”, promatra ponašanje na tržištu na kojem mnogo prodavatelja nudi slične, ali diferencirane proizvode. Također raspravlja o učincima oglašavanja. Sedamnaesto poglavlje, „Oligopol”, pokriva tržišta na kojima se nalazi nekoliko prodavatelja, koristeći zatvorenikovu dilemu kao model za ispitivanje strateškog međudjelovanja.

Sljedeća tri poglavlja predstavljaju probleme vezane uz tržište rada. Osamnaesto poglavlje, „Tržišta faktora proizvodnje”, naglašava vezu između cijene faktora i granične produktivnosti. Devetnaesto poglavlje, „Zarade i diskriminacija”, raspravlja o odrednicama ravnotežnih plaća, uključujući kompenzirajuće razlike, ljudski kapital i diskriminaciju. Dvadeseto poglavlje, „Dohodovna nejednakost i siromaštvo”, proučava stupanj nejednakosti u britanskom društvu, alternativne poglede na ulogu države u promjeni distribucije dohotka, te različite politike usmjerene na pomaganje najsiromašnjim članovima društva.

Sljedeća dva poglavlja predstavljaju neobvezno gradivo. Dvadeset i prvo poglavlje, „Teorija potrošačeva izbora”, analizira donošenje odluka pojedinaca, korištenjem proračunskog ograničenja i krivulja indiferencije. Dvadeset i drugo poglavlje, „Granice mikroekonomije”, uvodi teme asimetričnih informacija, političke ekonomije i bihevioralne ekonomije.

Mnogi će predavači preskočiti ovaj dio. Predavači koji pokrivaju ove teme mogu se opredijeliti za ova poglavlja ranije nego što su ona predstavljena u knjizi, a napisali smo ih kako bismo predavačima pružili fleksibilnost.

Makroekonomija

Naš opći pristup podučavanju makroekonomije je da se prvo analizira gospodarstvo u dugom roku (kad su cijene fleksibilne), a zatim gospodarstvo u kratkom roku (kada su cijene nefleksibilne). Vjerujemo da takva organizacija pojednostavljuje učenje makroekonomije iz nekoliko razloga. Prvo, klasična prepostavka o fleksibilnosti cijena bliskije je povezana s osnovnim lekcijama o ponudi i potražnji koje su studenti već svičali. Drugo, klasična dihotomija omogućava da se proučavanje dugog roka razbijе u nekoliko lako sistematiziranih dijelova. Treće, budući da poslovni ciklus predstavlja prolazno odstupanje od dugoročne putanje rasta gospodarstva, proučavanje prolaznih odstupanja prirodnije je nakon što se razumije dugoročna ravnoteža. Četvrto, među ekonomistima je kontroverznija makroekonomска teorija kratkoga roka od makroekonomске teorije dugoga roka. Iz tih razloga većina naprednijih tečajeva iz makroekonomije danas slijedi ovaj pristup – dugi rok prije kratkoga roka; naš je cilj ponuditi istu prednost studentima na početku njihovog učenja. Nema ničeg što bi spriječilo predavače koji preferiraju najprije obraditi kratki rok – knjiga je dovoljno fleksibilna da omogući i taj pristup.

Vraćajući se na detaljniju organizaciju, analizu makroekonomije započinjemo s pitanjima mjerjenja. Dvadeset i treće poglavlje, „Mjerjenje nacionalnog dohotka”, raspravlja o značenju bruto domaćeg proizvoda i povezanih statističkih pokazateљa iz računa nacionalnog dohotka. Dvadeset i četvrto poglavlje, „Mjerjenje troškova života”, raspravlja o mjerjenju i korištenju indeksa potrošačkih cijena.

Sljedeća četiri poglavlja opisuju ponašanje realnog gospodarstva u dugom roku. Dvadeset i peto poglavlje, „Proizvodnja i rast”, proučava čimbenike velikih varijacija u životnim standardima tijekom vremena i među zemljama. Dvadeset i šesto poglavlje, „Štednja, investicije i finansijski sustav”, raspravlja o vrstama finansijskih institucija u modernim, naprednim gospodarstvima, te ispituje njihovu ulogu u alokaciji resursa. Dvadeset i sedmo poglavlje, „Osnovni alati financija”, uvodi pojmove sadašnje vrijednosti, upravljanja rizikom i određivanja cijene imovine. Dvadeset i osmo poglavlje, „Nezaposlenost”, razmatra odrednice stope nezaposlenosti u dugom roku, uključujući traženje posla, zakone o minimalnoj plaći, tržišnu snagu sindikata i nadnlice efikasnosti.

Nakon što smo opisali dugoročno ponašanje realnog gospodarstva, knjiga se okreće dugoročnom ponašanju novca i cijena. Dvadeset i deveto poglavlje, „Monetarni sustav”, uvodi ekonomski koncept novca i ulogu središnje banke u kontroliranju količine novca. Govorimo i o institucionalnoj pozadini Europske središnje banke, Banke Engleske i američkih Federalnih rezervi. Trideseto poglavlje, „Rast novca i inflacija”, razvija klasičnu teoriju inflacije i raspravlja o troškovima koje inflacija nameće društvu.

Sljedeća dva poglavlja predstavljaju makroekonomiju otvorenih gospodarstava, zadržavajući dugoročne prepostavke o fleksibilnosti cijena i punoj zaposlenosti. Trideset i prvo poglavlje, „Makroekonomija otvorenog gospodarstva: temeljni pojmovi”, objašnjava odnos između štednje, investicija i vanjskotrgovinskog salda, razliku između nominalnog i realnog tečaja i teoriju pariteta kupovne moći. Trideset i drugo poglavlje, „Makroekonomска teorija otvorenog gospodarstva”,

predstavlja klasični model međunarodnog toka dobara i kapitala. Model pojašnjava različite teme, uključujući vezu između proračunskih deficit-a i trgovinskih deficit-a, te makroekonomske učinke trgovinskih politika.

Nakon razvijanja dugoročne teorije gospodarstva od 25. do 32. poglavlja, knjiga se vraća na objašnjavanje kratkoročnih fluktuacija oko dugoročnog trenda. Ovakva organizacija olakšava podučavanje teorije kratkoročnih fluktuacija jer studenti sada već imaju dobre temelje o mnogim osnovnim makroekonomskim konceptima. Novina je drugog izdanja što taj proces započinje analizom keynesijanske ekonomije i predstavljanjem IS-LM modela, što nas vodi u trideset i četvrto poglavlje, koje započinje s nekim činjenicama o poslovnim ciklusima, a zatim razvija model „Agregatne potražnje i agregatne ponude“. Trideset i peto poglavlje, „Utjecaj monetarne i fiskalne politike na agregatnu potražnju“, objašnjava na koji način nositelji ekonomske politike mogu koristiti alate koji im stoje na raspola-ganju kako bi pomaknuli krivulju agregatne potražnje. Trideset i šesto poglavlje, „Kompromis između inflacije i nezaposlenosti u kratkom roku“, objašnjava zašto se nositelji ekonomske politike koji kontroliraju agregatnu potražnju suočavaju s kompromisom između inflacije i nezaposlenosti. Ispituje zašto ovaj kompromis postoji u kratkom roku, zašto se tijekom vremena mijenja, te zašto ne postoji u dugom roku.

Trideset i sedmo poglavlje, „Finansijska kriza“, daje pregled glavnih uzroka jednog od najturbulentnijih ekonomskih razdoblja u novijoj povijesti i uvodi neka od ključnih pitanja s kojima se suočavaju ekonomisti i nositelji ekonomske politike nakon krize.

Trideset i osmo poglavlje, „Zajednička valutna područja i Europska monetarna unija“, razmatra troškove i koristi od uvođenja zajedničke valute u skupini zemalja, fokusirajući se prvenstveno na Europsku monetarnu uniju. Čineći to, koristi se mnogim alatima makroekonomske analize koji su uvedeni u prethodnim poglavljima u razvoju teorije optimalnih valutnih područja te je primjenjuje na europski slučaj.

Knjiga završava s trideset i devetim poglavljem, „Pet rasprava o makroekonomskoj politici“. Ovo kapitalno poglavlje razmatra pet kontroverznih pitanja današnje ekonomije: uloga informacija u razvoju razboritih ekonomskih politika; ideja strukturalnih deficit-a; važnost uravnoteženja državnog proračuna; uloga regulacije u sprečavanju budućih finansijskih kriza; i rasprava između ekonomista o važnosti potražnje u recesiji i efikasnim tržištima. Za svako pitanje, u poglavljiju su predstavljene obje strane u raspravi, što potiče studente da donesu vlastite stava-vje.

ALATI ZA UČENJE

Svrha je ove knjige pomoći studentima u učenju temeljnih lekcija ekonomije i po-kazati kako se one mogu primijeniti u svijetu u kojem žive. Stoga smo koristili različite alate za učenje koji se pojavljuju kroz knjigu.

- *Učenje na primjeru.* Ekonomska teorija korisna je i zanimljiva samo ako se može primijeniti za razumijevanje stvarnih događaja i politika. Stoga ova knjiga sadrži brojne primjere koji primjenjuju upravo razvijenu teoriju.
- *Okviri „U vijestima“.* Jedna korist koju studenti ostvaruju proučavanjem ekonomije je novi pogled i bolje razumijevanje vijesti iz svijeta. Kako bismo naglasili tu korist, uključili smo rasprave o vijestima, uključujući isječke iz novinskih članaka, koji, s našim uvidom, pokazuju kako se osnovne ekonomske teorije mogu primijeniti te donose važna pitanja za raspravu.
- *Okviri „ZVI“.* Ti okviri pružaju dodatni materijal „za vašu informaciju“. Neki od njih nude pogled u povijest ekonomske misli. Neki pojašnjavaju neke teh-

ničke probleme. Drugi, pak, raspravljaju o dodatnim temama koje predavači mogu obraditi ili ih mogu preskočiti.

- *Definicije ključnih pojmova.* Kada se u poglavlju uvode ključni pojmovi, označeni su podebljanim slovima. Osim toga, njihove se definicije nalaze na margini stranice. Ovakav bi tretman trebao pomoći studentima u učenju i ponavljanju gradiva.
- *Brzi kviz.* Poslije svakog većeg dijela studentima se nudi „brzi kviz“ kako bi provjerili svoje razumijevanje onoga što su upravo naučili. Ako studenti ne mogu spremno odgovoriti na ova pitanja, tada bi se trebali zaustaviti i ponovno pročitati gradivo prije nego nastave dalje.
- *Sažeci poglavlja.* Svako poglavlje završava kratkim sažetkom koji podsjeća studente na najvažnije lekcije koje su upravo naučili. Kasnije u njihovom učenju, ključni pojmovi su efikasan način ponavljanja prije ispita.
- *Popis ključnih pojmova.* Popis ključnih pojmoveva na kraju svakog poglavlja pruža studentima način da testiraju svoje razumijevanje predstavljenih novih pojmoveva. Uključeni su brojevi stranica kako bi studenti mogli ponoviti one pojmove koje ne razumiju. Svi ključni pojmovi mogu se naći i u pojmovniku na kraju knjige.
- *Pitanja za ponavljanje.* Na kraju svakog poglavlja nalaze se pitanja za ponavljanje koja pokrivaju glavne lekcije poglavlja. Studenti mogu ta pitanja koristiti kako bi provjerili svoje razumijevanje i pripremili se za ispite.
- *Zadaci i primjene.* Svako poglavlje također sadrži niz zadataka i problema koji traže od studenata da primijene gradivo koje su upravo naučili. Neki bi profesori mogli koristiti ova pitanja za domaće zadaće. Drugi će ih koristiti kao početnu točku za rasprave u nastavi.

ŠTO JE NOVO U DRUGOM IZDANJU?

Jedna od najzanimljivijih činjenica o ekonomiji; iako znanost, sagrađena je na klizavom terenu – dinamična je i neprestano se mijenja. Ono što razumijemo o ljudskom ponašanju i načinu na koji gospodarstvo funkcioniра kontinuirano se dopunjuje kako bi se u obzir uzeli novi podaci i novi događaji. Drugo izdanje donosi neka nova i neka ne tako nova razmišljanja kako bi vam pomoglo razumjeti rasprave i dileme s kojima se suočavaju ekonomisti i nositelji ekonomske politike u shvaćanju svijeta. Financijska kriza koja je počela dobivati na zamahu 2007. i recesija koja je uslijedila dovele su do značajnih promišljanja o nekim od fundamentalnih prepostavki u ekonomskoj teoriji. Posljedice krize otvorile su nova pitanja za ekonomiste, te su dovele u pitanje neke široko prihvaćene pretpostavke i uvjerenja. Ta važna pitanja uvedena su u knjigu gdje god je bilo prikladno kako bi se naglasila dinamička priroda discipline. Sva su poglavlja temeljito revidirana i ažurirana s najnovijim podacima dostupnim u vrijeme pisanja. Rastući utjecaj bihevioralne ekonomije potvrđuje se u cijeloj knjizi, a pokušalo se uvesti nove primjere i članke „U vijestima“, što odražava usredotočenost knjige na Europu i važnost poslovne ekonomije. Nova i revidirana poglavlja zajedno nude niz fascinantnih tema za istraživanje. Sva pitanja i ekonomski koncepti koji su obrađeni, studentima će na kraju biti poznati i osigurat će im dodatni materijal za učenje „razmišljanja kao ekonomist“.

PUTOVANJE KROZ KNJIGU

<p>opportunity cost opportunity cost is given as $c = \text{total cost} - \text{total revenue}$, where the value of the benefit is frequently denoted by R.</p> <p>Quick Quiz Assume the following costs are incurred by a student over a three-year interval at a university: – • Accommodation, based on an average cost of £4000 a year = £12,000 – • Courses, based on an average cost of £1000 a year = £3000 – • Books, based on an average cost of £100 a year = £300 – • Dining out = £4000 – Total cost = £16,300. Given this relatively large cost, does dining out merit a trip to university?</p>	<p>Incomes, reading test books and writing essays, you cannot spend that time working at a job. For most students, the wages given up to attend university are not very large.</p> <p>The opportunity cost of an item is what you give up to get that item. When making any decision, such as whether to go to university, choices makers should assess the opportunity costs that accompany each possible action. For example, if you are offered a job at a local supermarket, you could opt out of higher education and play professional football or well aware that that opportunity cost of going to university is very high. It is not surprising that they often decide that the benefit is not worth the cost.</p>
<h3>Principle 3: Rational People Think at the Margin</h3>	
<p>Decisions in life are easily black and white but usually involve shades of grey. At dinner time, the decisions you face in not knowing whether to eat or eat in are not black and white. You might be thinking about eating in because it will extend your duration of leisure but not necessarily completely fulfilling than studying 24 hours a day, but whether to spend an evening reviving your social network of watching TV. Examination use the term marginal changes to describe small changes in one variable that result from a change in another. The word 'marginal' means 'edge', so marginal changes are adjustments around the edges of what you are doing.</p> <p>In the same way, people make the best decisions by thinking at the margin. Suppose, for instance, that you asked a friend for advice about how many years to stay at its education. If he were to compare for you the lifestyle of a person with a PCL-21, with that of someone who landed secondary school with no additional money, he might say that the PCL-21 would be better off staying at university. Perhaps you have already been at university for a few years but you're getting a little tired of studying and not having enough money and so you're deciding whether to stay at university for another year or leave. In this case, you'd want to know the additional benefits that an extra year in education would offer (degree wages throughout your life) and the other cost (of learning) and the additional costs that you would incur (increased cost of living and loss of year of gains). By comparing these two, you can then decide whether the extra year can evaluate whether the extra year is worthwhile.</p> <p>As another example, consider an airline company deciding how much to charge for a flight from London to Paris. The airline flies a Boeing 747 and costs from London to Paris are costing the airline £2300 per flight. In this case, the average cost of each seat is £300 (£2300/700), which is £300. One might be tempted to conclude that each passenger should never pay a ticket price less than £300. However, the airline can earn more profit by flying passengers who are willing to pay a price that is about to take off with an empty seat, and a standby passenger is waiting at the gate willing to pay £300 for a seat. Should the airline sell it to him? Well, the answer is yes, because the airline's cost of providing the seat to the passenger is minuscule. Although the average cost of flying a passenger is £300, the marginal cost is merely the cost of the airline meal that the extra passenger will</p>	

Brzi kvizovi dani su na kraju svakog dijela, a omogućavaju studentima da provjere svoje razumijevanje onoga što su upravo naučili.

BBC - Asia's Financial Crisis

CONCLUSION

The assumptions of efficient markets provided a foundation for policy makers and regulators for a century of years. In hindsight, the catalogue of problems that built up and led to the financial crisis and subsequent global financial crisis seems obvious. Econometrics may however worse some methodology from the hard sciences but as a science it has been useful in identifying what factors are important on average. However, it has not been able to explain why individual beliefs, often based on personal experience, can differ so much from the consensus view – and the effect of incentives means that any assumption may have to be changed in order to accommodate new knowledge.

The financial crisis has brought home to people throughout the world who have lost savings, jobs, homes and money as a consequence of a severe and deep recession. Understanding what caused the financial crisis and how this leads to better investment decisions is a challenge for economists in this nation. Whether it be developing new theories or further refining existing ones, the role of the academic in understanding and communicating ideas in an authority way will benefit everyone. It will help manage crises and reduce the role of regulation and the importance of information and knowledge in determining appropriate responses. It is clear that a significant event has to be one that is able to improve the welfare of future generations who may benefit from the suffering of those affected by the crisis.

SUMMARY

- Deregulation of financial markets encouraged risk taking and made it easier for banks to access funds
- The relatively benign economic climate of the early 2000s encouraged banks to become more risk seeking
- Some of this risk could be internal against through less prudent lending or credit rating agency analysis
- Banks in the US invested heavily in the sub-prime market
- The resulting losses on the housing market of excess assets to demand increased borrowing costs
- Mortgage backed loans with other issued were securitized by banks
- Securitization in association with CDS increased the interconnectedness of the financial system globally
- When interest rates moved in one to correct inflation, there was a significant lag before asset prices began to rise
- As the sub-prime market began to deteriorate
- The banking system became increasingly concerned about the debt which had been built up growing with their addition in CDS claims
- The banking price paid as a sharp reduction in interbank lending as credit dried up
- Tight credit along with the collapse of the housing market did not though to the real economy and unemployment began to grow and economic activity to slow
- Most economies of the world experienced recession in 2008
- The aftermath of the crisis has led to the policy for bailouts and regulation in many global financial markets
- Efficient markets rely on high quality information and the ability of market participants to understand that information in pricing risk
- The financial crisis has stimulated a range of new proposals based on insights from behavioural economics
- A lack of understanding of these models from bankers through to regulators and central bankers undermined key areas of economic success
- While the banking system needs reformed by reducing costs and adopting new techniques for component fiscal model
- Both central bank and regulators have learnt in the crisis about their role in the crisis and their responses after
- Ongoing debate and discussions since have been in trying both a financial crisis at the future will continue

Sažeci na kraju svakog poglavља podsjećaju studente na to što su dosad naučili, nudeći koristan način ponavljanja za ispit.

180 Part II The Tools of Macroeconomics

- The price of a French 300g chocolate bar is the French manufacturer's price (in the French GDP deflator) divided by 300.
- Over a long period of time, the price of a chocolate bar rose from \$8 to \$10. Over the same period, the cost

of living prices index fell from 100 to 90. Adjusted for overall inflation, how much did the price of the chocolate bar change?

- Explain the meaning of nominal interest rate and real interest rate. Are they related?

PROBLEMS AND APPLICATIONS

- Suppose that people consume only three goods, as shown in the table:

	Food	Housing	Entertainment
2000 price	\$2	\$10	\$1
2000 quantity	10	10	10
2001 quantity	6	6	6

- In what is the percentage change of the price of each of these three goods? What is the percentage change of the overall price level?
- Do you notice anything become more or less expensive relative to each other over the end-of-year period?
- Suppose that the measures of welfare spent all of its income on consumption and nothing else. In 2000 there was \$100 billion spent on food, \$100 billion of entertainment, and \$100 billion of housing. The CPI for food was 100, the CPI for entertainment was 100, and the CPI for housing was 100. What is the CPI in 2001?
- Do the activists at the US Office for National Statistics (Oly) have any justification and merit when they claim that the CPI does not reflect the true cost of living? By how much does the increase in their claim affect the welfare measure? Do you think that the activists are right? Or do you think that the measure of spending never ever meet the need? Do the activist argue that the government should not care about the welfare measure?

- What of the problem is the construction of the CPI might be influenced by each of the following situations? Explain.
 - the invention of MP3 players
 - the introduction of an egg in case
 - increased consumer computer purchases in response to a decline in that price.

- Increased use of digital cameras
greater use of hybridized cars over petrol-powered vehicles

- Suppose that the government wants to know the effect of a new tax on alcohol. It goes to the IRS so that it can collect data on consumption of alcohol in the CPI basket through individual households before the CPI is constructed.
 - If the society consumes the same amount alcohol as other people, would such a policy privately shift the burden of the tax onto the government or onto society? Explain.
 - In fact, the society consumes more alcohol than most other persons, and therefore the burden of the tax will fall on the government. Which would be more effective whether the society or the privately holder of the tax goes to pay it?

- Suppose that the system of grants and subsidies are very different from the basket. Suppose by the total fiscal budget? So do we think that a higher or lower inflation rate leads to a reduction in the CPI? Why?

- Suppose that the government wants to know the effect of a new tax on food waste. Why do you think the government might do this? Why this phenomenon is becoming a serious threat?

- Suppose that the government wants to know the effect of reduced alcohol consumption. Should the new law on alcohol reduce their beer savings? Why not? Explain.

- Suppose that the government wants to know the effect of a new tax on alcohol. This new law makes the alcohol sales out to be higher than they had expected.
 - In the real world, how can the beer higher? Does it mean that the beer is more expensive?
 - Does the beer gain a lot in time from this seemingly high inflation? Does the between goes or beer?

For further resources, visit
www.econpage.co.uk/macroeconomics_index.html

Zadaci i primjene omogućavaju studentima primjenu gradiva koje su naučili u poglavlju. Ta-koder se mogu koristiti za rasprave na nastavi ili zadaće.

Chapter 2 Finding Jobs as Economists

QUESTIONS FOR REVIEW

1. How is equilibrium like a market?
2. Why do economists make assumptions?
3. Should an economist model describe reality exactly?
4. Show and explain a production possibilities frontier for an economy that produces稻米和小麦。What happens to this frontier if there's less of one of the economy's two inputs?

5. Use a producer's profit-maximizing behavior to describe the idea of efficiency.
6. What are the two obstacles that an economist is likely to encounter when each publish studies?
7. When is it appropriate for an economist to write a column and a news story based on his or her research?
8. Why do economists sometimes offer conflicting advice to policy makers?

PROBLEMS AND APPLICATIONS

1. Describe some unusual language used in one of the other fields that you're studying or have studied besides economics. Why are these "special terms" useful?
2. One reason that economists are skeptical about the existence of different firms in the same industry is that economists believe this is a form of the following industries. Discuss whether this is a fair characterization:
 - a. food
 - b. money
 - c. energy
 - d. health
3. Draw a convex three-dimensional graph. Identify the parts of the model that correspond to the lines of goods and services and the lines of areas for each of the following economies:
 - a. a household
 - b. a firm
 - c. a government
 - d. a country
 - e. a local government
 - f. a local business
 - g. a local bank
 - h. a local hospital
 - i. a local school
 - j. a local government
 - k. a local business
 - l. a local government
 - m. a local government
 - n. a local business
 - o. a local government
 - p. a local government

4. Imagine a society that produces, refines pearls and consumes them, although we'll call it "pearlaria." Draw a production possibilities frontier for pearlaria and further discuss why it most likely has a downward-sloping line.
 - a. Explain what it means for the economy to "sacrifice" some pearls to produce more pearls.
 - b. Explain that the society has two political parties, the Pearl Party and the Pearlberry Party. The Pearl Party wants to build a new refinery, while the Pearlberry Party wants to place a patch on every production possibilities frontier that the

households might have and a patch the Pearl Party might choose.

5. Explain that an aggressive neighboring country reduces the size of its military sector. At a result, both the United States and the USSR reduce their overall production of guns for the same reason. Which party would benefit from this? Explain how this would affect the economy in both countries? Explain.

6. The first principle of economics introduced in Chapter 1 is that people have trade-offs, one a production possibilities frontier. Explain how this principle applies to a company environment and the quantity of industrial output. What do you suppose determines the shape and position of the frontier? Explain how the company's location, the organization of its internal regions, and its external environment affect the shape of the frontier.

7. Identify the following terms as referring to microeconomics or macroeconomics.

8. Explain how each class size might increase or decrease.
 - a. the effect of government regulation on economic growth
 - b. the impact of higher interest rates on economic growth
 - c. a firm's decision about how many workers to employ
 - d. the increase in consumer income that influences real wages
 - e. the number of hours in the average week

9. Clearly state each of the following statements as either microeconomics or macroeconomics.

10. Society faces a short-run trade-off between inflation and unemployment. Explain this statement.
 - a. A reduction in the rate of growth of money will reduce the rate of inflation.

Pitanja za ponavljanje obrađuju glavne lekcije svakog poglavlja. Mogu se koristiti za provjeru razumijevanja i pripremu za ispite.

B1 Part I: Economics

FYI

Adam Smith and the Invisible Hand

Adam Smith (1723–90) made the theory of markets well established by 1776, even as a libertarian. He emphasized, as did the mercantilists, that the market was the best way to organize economic activity. In effect, "Adam Smithian" economics of the early 18th century (which he wrote in 1759) are roughly identical to mercantilism. The main difference is that Smith argued that the market, not the state, should be the primary source of government policy making. In other words, this political philosophy presumes the individual's right to own property.

Why did Smith believe that markets deserve such an exaltation? It's because people can be counted on to be self-interested. In other words, Smith believed that there is a divine law of unselfishness that lies at the core of all market economies.

More than anyone else, however, because the market is the best way to organize economic activity, Smith argued that it is the best way to increase the wealth of nations.

Indeed, he said that the free market is the best way to increase their wealth. And how do they know what is best for their own advantage in the free market? His response is that "It is from the self-love of mankind that the world is governed, and it is in the nature of mankind to improve every thing in its power." In other words, the market is the best way to increase their own interests...

Smith's political theory clearly contradicted the public interest, nor does his theory much help in preventing it... His argument was that the state, and he is referring to the British state, has no place in an invisible-hand system of production and which was one part of his intention. He believed that the state was unnecessary and that it was better if it did nothing. The only reason he frequently mentioned the state was to emphasize that the economy was effectively managed by the market, and that the state had no place in it.

Smith's theory that participants in the market are guided by self-interest...

Adam Smith

and that the "invisible hand" of the marketplace will self-correct over time, preventing general economic instability. Many of Smith's insights remain as valid today as they were in 1776, especially in the coming chapter when we take a look at the invisible hand's contribution to the development of the modern economy.

Smith's theory of the invisible hand is one of the most important contributions to the development of the modern economy. The invisible hand is the result of the market's self-correcting mechanism.

whole. Free markets consist many buyers and sellers of numerous goods and services, and all of them are motivated primarily by their own well-being. Yet, despite the fact that each individual will act in his or her own self-interest, market economies have proven remarkably successful in organizing economic activity in a way that promotes overall economic well-being.

In his 1776 book *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, Smith argued that the market was the best way to organize economic activity of economies. Households and firms interacting in markets do as if they are guided by an "invisible hand" that leads them to dominate market outcomes. One of our goals in this book is to show how this invisible hand works. In this first year of study you will learn who wins and who loses on the investments with which the invisible hand directs economic activity. Prices reflect both the value of a good to society and the cost to society of making the good. Because households and firms act in their own self-interest, the invisible hand causes them to take into account the social benefits and costs of their actions. As a result, prices guide these individual decision makers to results outcomes that, in many cases, maximize the welfare of society as a whole.

There is an important lesson to be learned in the role of the invisible hand in guiding economic activity: when the government prevents prices from adjusting naturally in supply and demand, it impedes the invisible hand's ability to coordinate the millions of households and firms that make up the economy. This concept explains why taxes always affect the behavior of consumers less about price and thus

ECONOMIC INSTITUTIONS

ZVI osiguravaju dodatni materijal „za vašu informaciju”; okviri nude niz dodatnih materijala, poput pogleda u povijest ekonomske misli, tehničkih pitanja i tekućih tema o kojima se može raspravljati na predavanjima.

THE ECONOMIST AS SCIENTIST

Economists try to address their subject with a scientist's objectivity. They approach the study of economics from two main ways: as a *positivist* approach, the study of *science* and a *biologist* approach, the study of life that they observe, describe, collect data, and then analyze these data in an attempt to explain them.

To understand what is meant by claim that economists is a science. After all, economists do not work with test tubes or microscopes. The essence of science is observation. In the social sciences we can't directly observe the world, so we must study a *subject's economy* as it is to his studying the world's given us a specific evolution. As Albert Einstein once put it, "The whole of science consists in making more and more certain that we know less and less."

Although Einstein's comment is true, it does not suffice when we consider that it is for natural sciences such as physics, since all are accustomed to make predictions and measure the effect of a situation. Let us consider the different types of ways in which economists apply the logic of science to measure how society works.

The Scientific Method: Observation, Theory and More Observation

Isaac Newton, the famous English 17th century scientist and mathematician, allegedly became interested one day when an apple fell from a tree. This observation motivated Newton to develop a theory of gravity that applies not only to apples falling from trees but also to the motion of the planets. The subsequent testing of Newton's theory has shown that it works well in most circumstances (although, as Einstein would later emphasize, not in all circumstances). Even though the theory of gravity has not been tested under all possible conditions, it is still taught today in secondary school physics courses around the world.

This interplay between theory and observation occurs in the field of economics. Economists might live in a country experiencing rapid inflation. Inflation and he moved to another country where there was no inflation. There they might realize that high inflation reduces the value of the government prints too much. This is not to say that, in itself, this was one of the "Three Principles of Economics" in Capitalism. It is to say that the theory of inflation is based on the assumption that price and money have many different qualities. If goods in the quantity money were not at all related to the rate at which prices are rising, the monetary theory of inflation would not be able to explain why inflation rates are often reflected more strongly in international markets, as in fact they are. The economist would become more confident in his theory.

Although the scientific method is not unique to the social sciences, they do live an obstacle that makes their task especially challenging: experiments often difficult in economics. Physicists working today can drop heavy atoms in free fall over long distances and measure the time it takes to fall. In economics, studying inflation are often forced to manipulate a nation's monetary policy only by genuine world data. Economists, like astrophysicists and evolutionary biologists, usually have to make do with whatever data the world happens to give them.

To find a substitute for laboratory experiments, economists pay close attention to the natural experiments offered by history. When a war in the Middle East managing the flow of crude oil, for instance, oil prices shot up around the

Deset načela ekonomije na koja se poziva u tekstu označena su ikonom na margini stranice.

Chapter 10 The Shape of the Tax System 109

spending, in 2004–05 amounted to about 1 per cent of the total, but in the mid-1980s it was about 11 per cent of total government spending. This reflects changing patterns of taxation and spending over the longer term. In the UK, since the 1980s its relative size fell with the collapse of socialism in the late 1980s and early 1990s.

Table 12.2 shows how spending on the NHS every year, when broken down by age, reflects at least three factors: changes in net real terms but also the structure of the population, which means that there is an increasing proportion of elderly people; growth in the cost of medical services as new treatments and operations become far more expensive; and finally the increase in the range of medical services since more medical science has become more advanced and the use of technology in treatment becomes more prevalent and also more sophisticated.

CASE STUDY

Healthcare in New Drug Treatments

Humans contracting the cancer, chronic myeloid leukaemia (CML), ten years ago may have faced a very uncertain future. CML is a cancer of the white blood cells, and the main way of fighting it is to give the patient a drug programme to do the sorts of things they are exposed to do. When released into the bloodstream, therefore, they increase the risk of the patient suffering leukemia again. The problem is that the drugs used to treat the disease are very toxic and patients get sick. The programme for software was not good, with many leaving a hospital from discharge of almost five years earlier.

However, in 2004, a new drug was developed that attacks the cancer cells that cause them to divide. For some patients with CML, this new drug, called imatinib, with a trade name of Gleevec in Europe and Gleevec® in the USA, has been extremely effective. It has been so effective that it has led to the discovery that a number of patients have a far longer lifespan than was previously the case. However, the source of the drug comes at a price for the NHS. The cost of one month's supply of imatinib for a patient by posse in the form of a tablet, is around £30 000 (£21 000 per patient).

Any health authority in the UK having to treat a patient with the drug has to find the money to pay for it. In the short term, the drug can save the doctor nearly a life year and is in the most cost-effective and efficient treatment for their illness, but this is an excellent example of how advance in medical science at a price that cannot be borne by health services and how the budget of the NHS will have to expand.

Figure 12.3 shows how government spending as a proportion of GDP has changed in the last 30 years. It is worth noting that government spending rises as a proportion of GDP during periods of economic slowdown and falls in periods of strong growth. There are peaks in the early 1980s, the early 1990s and during the 2000s.

Total government net revenue for 2008–09 in Table 12.2 was given as £361 billion. However, the total net direct government spending today is far greater or smaller than this figure. In 2008–09, the total net direct government spending today is the sum of incomes of around £27 billion. Such a shortfall of receipts compared with spending is called a budget deficit. When receipts exceed spending, the government runs a budget surplus. The government can finance its budget deficit by borrowing from the public. When the government runs a budget deficit, it uses the income surplus to reduce its outstanding debts.

Current deficit:
an excess of government spending over government revenues
Current surplus:
an excess of government revenues over government spending

Primjeri za učenje daju se kroz cijeli tekst i primjenjuju teoriju koja je razvijena za razumijevanje događaja i politika.

„U vijestima“ su članci koji povezuju ključne ideje obrađene u poglavljiju s glavnim vijestima kako bi se naglasila primjena ekonomskih ideja i uvela nova gledišta u važnim raspravama.